

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-56>

УДК 35.076

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ

LEGAL REGULATION OF MANAGEMENT WORK

Чанишева Галія Інсафівна

доктор юридичних наук, професор,
Національний університет «Одеська юридична академія»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1852-8068>

Наньєва Марія Іванівна

кандидат юридичних наук,
Національний університет «Одеська юридична академія»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1043-1707>

Chanysheva Galiya, Nanieva Maria
National University «Odessa Law Academy»

Стаття присвячена актуальним питанням правового забезпечення управлінської діяльності. У статті аналізуються різні підходи до визначення поняття «управлінська діяльність», надано визначення нормативно-правового регулювання управлінської діяльності, правового забезпечення управлінської діяльності, державного управління. Досліджується співвідношення понять управлінська діяльність і державне управління. У статті аналізується сучасний стан правового забезпечення управлінської діяльності та охарактеризовано актуальні проблеми у цій сфері, сформульовані пропозиції щодо подальшого вдосконалення правового забезпечення управлінської діяльності. Питання правового забезпечення управлінської діяльності в успішному функціонуванні держави є актуальним питанням сьогодення, адже відносини з управлінської діяльності виникають, розвиваються і припиняють своє існування на всіх рівнях управління в державі.

Ключові слова: управління, державне управління, управлінська діяльність, управлінська діяльність менеджера, нормативно-правове забезпечення.

Статья посвящена актуальным вопросам правового обеспечения управленческой деятельности. В статье анализируются разные подходы к определению понятия «управленческая деятельность», предоставлено определение нормативно-правового регулирования управленческой деятельности, правового обеспечения управленческой деятельности, государственного управления. Исследуется соотношение понятий управленческой деятельности и государственного управления. В статье анализируется современное состояние правового обеспечения управленческой деятельности и охарактеризованы актуальные проблемы в этой сфере, сформулированы предложения относительно дальнейшего совершенствования правового обеспечения управленческой деятельности. Вопрос правового обеспечения управленческой деятельности является актуальным для успешного функционирования государства, ведь отношения, которые возникают в связи с управленческой деятельностью зарождаются, развиваются и прекращают свое существование на всех уровнях управления в государстве.

Ключевые слова: управление, государственное управление, управленческая деятельность, управленческая деятельность менеджера, нормативно-правовое обеспечение.

The article is devoted to topical issues of legal regulation of management work. Management work is a very complex area that exists in various spheres of society, at the state level, individual administrative-territorial units, enterprises, institutions and organizations. In conditions of building the legal government of Ukraine, the topic of legal regulation of management work is extremely relevant. Scientists draw attention to the key role of this activity in society and the state. It ensures the self-preservation, existence and development of society. Also, the role of effective management work of workers, who manages with the necessary scientific knowledge, in particular in the field of law, certain functional, informational, decision-making skills, is growing every day. Elements of professional management work in market relations have contained for a long time already legal, technological, organizational and technical, educational and methodological components, as well as skills in managing the organization. Unfortunately, the legal regulation of management work today does not fully meet the functions assigned to the manager.

The law that regulates management work are not yet quite perfect, not systemic and contain contradictions. Legal regulation of management work requires improvement and research, because the prospects for the development of management activities play an important role in the work of the manager in any field. The article analyzes different approaches to the definition of the concept of «management activity», provides a definition of the legal regulation of management work, legal support of management activities, government regulation. The relationship between the concepts of management activity and government regulation is investigated. The article analyzes the current state of the legal support of management activities and characterizes the current problems in this area, formulated proposals for the further improvement of the legal support of management activities. The issue of legal support of management activities in the successful functioning of the state is an urgent issue of the present time, because relations that forms management activities arise, develop and stop to exist at all levels of government in the state.

Keywords: management, government management, management work, managerial activity of the manager, legal relation of management work.

Постановка проблеми. Управлінська діяльність є дуже складною сферою, яка існує в різних сферах життя суспільства, на рівні держави, окремих адміністративно-територіальних одиниць, підприємств, установ, організацій. В умовах побудови правової держави України, тема правового забезпечення управлінської діяльності менеджера є вкрай актуальною, адже відносини з управлінської діяльності виникають, розвиваються і припиняють своє існування на всіх рівнях управління в державі. Учені звертають увагу на ключову роль цієї діяльності в суспільстві та державі. Вона забезпечує самозбереження, існування та розвиток суспільства. Також з кожним днем зростає роль ефективної управлінської діяльності менеджера, який здійснює управління маючи необхідні наукові знання, зокрема у сфері права, певні функціональні, інформаційні, навички з прийняття рішень. Елементами професійної управлінської діяльності менеджерів в умовах ринкових відносин вже давно стали правові, технологічні, організаційно-технічні, навчально-методичні складові, а також навички з питань управління організацією. На жаль, правове забезпечення управлінської діяльності менеджера на сьогоднішній день не в повній мірі відповідають покладеним на менеджера функціям. Норми права, що регулюють управлінську діяльність ще досить не досконалі, не системні і містять у собі протиріччя. Правове забезпечення управлінської діяльності потребує вдосконалення і наукового дослідження, адже перспективи розвитку управлінської діяльності відіграють важливу роль у праці менеджера у будь-якій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні проблеми правового забезпечення управлінської діяльності досліджувались у наукових працях В.Б. Авер'янова, Н.Г. Атаманчука, Н. Александрова, Ю. Битяка, Н.Б. Болотіної, О.Я. Гугул, В.С. Венедіктова, В.В. Жернакова, С.М. Прилипко, В.І. Проко-

пенка, О.І. Процевського, Б.С. Сичинського, С. Стеценко, Г.І. Чанишевої та ін.

Метою статті є визначення особливостей управлінської діяльності, основних проблем та шляхів удосконалення правового забезпечення управлінської діяльності менеджера.

Виклад основного матеріалу дослідження. Багатоаспектність такого складного суспільного явища, як «управління» зумовлює наявність значної кількості визначень цього поняття. Визначення поняття «управління» доцільно здійснити за наступними підходами:

- загальний підхід – організація діяльності відповідно до вимог об'єктивних законів; наука і практика керівництва організаціями, тощо;
- функціональний підхід – планування, організація, мотивація праці і контроль;
- процесуальний підхід – процес діяльності, прийняття і реалізації управлінських рішень;
- суб'єктивно-об'єктивний підхід – упорядкування, регулювання будь-якої системи за умов змінювання внутрішнього середовища; діяльність органів і кадрів управління щодо впливу на керований об'єкт за допомогою обраних методів для досягнення поставленої мети [1, с. 7].

Управління як специфічний вид людської діяльності відокремився в ході розподілу і кооперації суспільної праці. Сутність управління, його функції і специфіка визначаються, з одного боку, задачами, яке воно вирішує, з іншого, – його предметом, засобами і самою роботою з управління. Основу правового забезпечення управління складають формування і підтримка його нормативно-правової бази як юридичного засобу досягнення ефективної діяльності систем управління.

Нормативно-правове регулювання управлінської діяльності – це політико-юридичний засіб управління поведінкою людей у державно організованому суспільстві. Нормативне закріплення управлінської діяльності є мірилом людських вчинків, що забезпечує соціально-політичну, психологічну й органі-

заційну спрямованість управлінського діяння, закріплює нормативну оформлену директивну основу управління, визначає права і обов'язки (компетенцію) державних органів, їх структурних підрозділів та службових осіб, встановлює правильне співвідношення між обсягом повноважень і відповідальністю апарату управління, закріплює найбільш раціональний варіант управлінської діяльності, підтримує належну організованість і дисципліну учасників управлінського процесу.

У свою чергу, правове забезпечення управління – це створення та підтримка в необхідних межах конструктивних організаційно-функціональних характеристик систем управління за допомогою упорядкованого впливу всього арсеналу юридичних засобів.

Необхідно зазначити, що на сьогодні, управлінська діяльність регулюється великим масивом нормативно-правових актів. До правової бази управлінської діяльності відносять: міжнародно-правові акти у сфері управлінської діяльності, загальне (Конституція України, Закони України, підзаконні нормативно-правові акти) та спеціальне законодавство (законодавство України, що регулює діяльність відповідної галузі), договірні акти у сфері управлінської діяльності та локальні нормативно-правові акти, що визначають конкретні методи та прийоми управління.

На думку Г.Ф. Москалик, перелік нормативно-правових актів, що регулюють діяльність менеджера, занадто великий, а самі акти досить складні в практичному застосуванні; нормативно-правові акти не систематизовані та не кодифіковані; законодавчі акти не завжди чітко та повністю описують норми права, що призводить до появи значної кількості підзаконних актів; недосконалість нормативно-правових актів призводить до частотої їх зміни та прийняття численних доповнень [2, с. 44].

Управлінську діяльність тісно пов'язують з державним управлінням, оскільки саме цілі та функції останнього здійснюються органами державної влади та органами місцевого самоврядування за допомогою управлінської діяльності.

Управлінська діяльність – це навика, уміння, способи, засоби, доцільні вчинки і дії людини у сфері управління, які були вироблені попереднім досвідом, науковим пізнанням і талантом людей. Державне управління – це організуюча діяльність держави, що спрямована на виконання її завдань та функцій [3, с. 24].

Державне управління є видом діяльності держави, здійсненням управлінського організуючого впливу шляхом використання повно-

важень виконавчої влади через організацію виконання законів, здійснення управлінських функцій з метою комплексного соціально-економічного та культурного розвитку держави, її окремих територій, а також забезпечення реалізації державної політики у відповідних сферах суспільного життя, створення умов для реалізації громадянами їх прав і свобод [4, с. 97].

Вирішальним кроком у встановленні засад здійснення державного управління стало прийняття Конституції України, яка визначила систему органів виконавчої влади, їх загальні повноваження, порядок їх утворення та реорганізації.

Також слід зазначити, що досліджуючи поняття управлінської діяльності та державного управління значна кількість науковців пов'язує управлінську діяльність із процесом функціонування виконавчої влади, внаслідок чого фактично відбувається ототожнення державного управління з управлінською діяльністю органів виконавчої влади.

Отже, правову основу інституту державного управління складають законодавчі та інші правові акти державних органів законодавчої і виконавчої гілок влади, які втілюють в життя політику держави, реалізують функції її органів, виявляють сутність права, та за допомогою яких закріплюються гарантії ефективного вирішення завдань економічного, політичного, соціального розвитку, встановлюється суворий правовий порядок.

На думку Т. Коломоєць, акти державного управління – це владні, прийняті згідно з вимогами законів, приписи органів виконавчої влади з питань компетенції усіх органів (посадових осіб), що породжують юридичні наслідки. Акти державного управління є засобом практичної реалізації завдань виконавчої влади [5].

Висновки. Прогресивний розвиток суспільства можливий завдяки ефективному державному управлінню. На нашу думку, правове забезпечення управлінської діяльності дійсно носить доволі невпорядкований характер, містить прогалини та протиріччя правового регулювання, що призводить до проблем на практиці. На сьогоднішній день, вдосконалення правового регулювання управлінської діяльності, його дієвості повинно забезпечуватися різними засобами. Необхідно розробити систему національних стандартів управлінської діяльності та закріпити їх на національному рівні. При реформуванні державного управління також варто з'ясувати місце і роль державної контрольно-наглядової сфери, дієвість якої зможе покращити якість державного управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; ред. кол. : Ю.В. Ковбасюк (голова), К.О. Ващенко (заст. голови), Ю.П. Сурмін (заст. голови). Київ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
2. Москалик Г.Ф. Правове забезпечення управлінської діяльності менеджера: теоретичний аспект. *Імідж сучасного педагога: науково-практичний освітньо-популярний журнал*. Полтава : ТОВ «АСМІ», 2001. С. 43–45.
3. Степчук А.О. Управлінська діяльність керівника апарату райдержадміністрації: поняття, форми, правове регулювання. *Міжнародний мультидисциплінарний науковий журнал «Мистецтво наукової думки»*. 2019. № 6. Жовтень. С. 23–26.
4. Загуменник В.В. Державне управління та виконавча влада в Україні : навч. посіб. / В.І. Загуменник, В.В. Проценко; ред. : О. Д. Крупчан. Бендери, Київ : Поліграфіст, 2015. 295 с.
5. Адміністративне право України : підручник / За заг. ред. д.ю.н., проф. Коломоєць Т.О. Київ : «Істина», 2008.

REFERENCES:

1. Kovbasyuk U.V., Vashenko K.O., Surmin U.P. (2012) *Derzhavne upravlinya* [Government regulation]. Kyiv; Dnipropetrovsk: NADU. (in Ukrainian)
2. Moskalik G.F. (2001) *Pravove zabezpechenya upravlinskoj diyalnosti menedgera: teoretuchnui aspekt* [Legal regulation of management work: theory aspect]. *Imidg suchasnogo pedagoga: naykovo-praktuchnui osvithnio-popylyarnui gyrnal – Image of a modern teacher: scientific – practical educational – popular magazine*. Poltava: TOV «ASMI», pp. 43–45. (in Ukrainian)
3. Stepchuk A.O. (2019) *Ypravlinska diyalnist kerivnuka aparaty raudergadministracii: ponyatyа, formu, pravove regylyuvannya* [Management activity of the head of district administration: definition, forms, legal regulation]. *Mignarodnui myltuduscuplinarnui naykovui gyrnal «Mustectvo naykovoї dymku» – International multidisciplinary scientific magazine «The art of scientific thought»*, no. 6, pp. 23–26. (in Ukrainian)
4. Zagymennuk V.I., Procenko V.V. (2015) *Derzhavne upravlinya ta vukonavcha vlada v Ukraini* [Government regulation and executive power in Ukraine]. Kyiv: Poligrafist. (in Ukrainian)
5. Kolomoec T.O. (Ed.) (2008) *Administrativne parvo Ukrainy* [Administrative law of Ukraine]. Kyiv: «Istuna». (in Ukrainian)